

Kulturfondets fagområder: områdeplaner 2022–2024

Områdeplan for tverrgående ordninger og satsinger 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Tverrfaglighet og samarbeid på tvers av disipliner og uttrykk preger i større og større grad kunst- og kulturfeltet. Nye arenaer for formidling, produksjon og samarbeid har vokst fram, og skaper rom for økt mangfold, tverrfaglig utforskning og samhandling. En bredde av kulturelle og estetiske ståsted og praksiser krever ny infrastruktur og økt organisatorisk kapasitet, som er tilrettelagt for nettopp samhandling og utforskning på tvers av form og fag.

Tverrfaglige prosjekter der kunst- og kulturfeltets aktører samhandler med andre sektorer og samfunnsområder bidrar til utvikling av ny kunnskap, ny metodikk, nye perspektiver og praksiser, både i kunstfeltet og i samfunnet for øvrig. Disse aktørene er i posisjon til å prege kunstfeltet og publikumsutviklingen sterkt i årene fremover, dersom det anerkjennes at de skal og må ha like muligheter som de mer fagspesialiserte virksomhetene til å oppnå nødvendig og forutsigbar finansiering.

I store deler av landet er det bygget ut en omfattende infrastruktur for kunst- og kulturvirksomhet. Nettverket av regionale og lokale formidlings- og produksjonsarenaer er grunnleggende infrastruktur for å sikre et likestilt kulturtilbud for befolkningen i hele landet. Denne infrastrukturen er også helt sentral for den videre utviklingen av et representativt og relevant kulturliv som kan romme og legge til rette for at kunst og kultur kan skapes og deles med utgangspunkt i forskjellige kulturelle ståsteder, erfaringer og praksiser.

Det profesjonelle prosjektbaserte kunst- og kulturfeltet, inkludert det frie kulturvernet, har behov for styrket og hensiktsmessig infrastruktur og finansiering for produksjon, formidling og faglig utvikling. Ofte benytter aktørene bygg og lokaler som er spesialtilpasset kunstvirksomhet. Samtidig finner mange det interessant å ta i bruk andre typer rom, for eksempel eldre bygg som har mistet sin opprinnelige funksjon, uterom eller mobil infrastruktur. Noen benytter faste, fysiske bygg og lokaler og er preget av langsiktige ambisjoner, mens andre har en mer midlertidig karakter. Infrastrukturen for det frie, prosjektbaserte feltet er i dag skjevt geografisk fordelt, og det er regioner hvor utviklingspotensialet er stort.

I tillegg til fysisk infrastruktur er det nødvendig med et tilstrekkelig nivå av organisatorisk og administrativ kapasitet som kan understøtte og legge til rette for produksjon, formidling og nettverksutvikling i en bredde av kunst- og kulturfeltet. Aktører som i særskilt grad arbeider tverrfaglig eller med praksiser med utspring i marginaliserte gruppers perspektiv, historie og

kulturarv har i langt mindre grad tilgang til tilstrekkelig institusjonell kapasitet og infrastruktur enn aktørene som representerer etablerte og privilegerte estetiske uttrykk og praksiser.

Arenaene og arrangørene er preget av koronapandemien, og det har oppstått behov for vesentlige investeringer i infrastruktur for digital produksjon og formidling. Samtidig har situasjonen gitt flere tid og rom til å gjennomføre oppgraderinger og tilpasninger i den fysiske infrastrukturen, og til utprøving av nye plattformer for formidling og faglig samarbeid.

Kunst og kultur som virkemidler i by- og stedsutviklingsprosesser er relevant for en rekke tverrfaglige arenaer og utviklingsprosjekter i hele landet, og aktiverer samarbeid og forankring, som styrker kunstens sosiale og demokratiserende rolle i samfunnet.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet i Norge, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet må balanseres med behov for endring og nye initiativ.

Infrastruktur og arenautvikling som er tilpasset både feltets mangfoldige praksiser og publikums varierte behov, er en forutsetning for kvalitet, relevans og tilgjengelighet i kulturtilbudet over hele landet. Kulturrådet har ansvar for å bidra til at det utvikles hensiktsmessig infrastruktur, med utgangspunkt i ulike behov og virkeligheter, både geografisk, kulturelt, kunstfaglig og sosialt.

De tverrgående ordningene har som mål å stimulere utvikling og utforskning innen bredden av det profesjonelle prosjektbaserte kunst- og kulturfeltet, inkludert det frie kulturvernet.

De tverrfaglige ordningene har et særlig ansvar for å stimulere og understøtte tverrfaglig virksomhet og prosjektutvikling, ofte i samhandling med sektorer utenfor kunstfeltet eller i kunstfeltets randsoner. Disse prosjektene er gjerne innrettet for å bidra til utvikling av ny kunnskap, ny metodikk, nye perspektiver og praksiser, både i kunstfeltet og i samfunnet ellers. Slik bidrar de til å manifestere kunstens samfunnsrolle i nye sammenhenger, bygge nye faglige relasjoner og utvikle ny tverrfaglig kunnskap og kompetanse.

Kulturrådet har et særlig ansvar for å initiere kritisk refleksjon og samtaler som utfordrer rådende praksis i kunst- og kulturfeltet, og som undersøker betingelsene for hvordan estetiske uttrykk privilegeres og vurderes i forhold til hverandre. Dette innebærer å vedvarende utvikle vurderingspraksis og tilrettelegge for at kulturelle og estetiske uttrykk som ofte ikke finner sin plass i Kulturrådets ordninger, stimuleres og understøttes. Innen de tverrgående ordningene er det derfor nødvendig å ha et særlig blikk for prosjekter som utfordrer normative forståelser av kvalitet og relevans, og som manifesterer kompletterende perspektiv og virkelighet, både kulturelt, sosialt og estetisk.

Barn og unge har samme rett til et bredt, relevant, representativt og tilgjengelig kunst- og kulturtilbud som voksne. De tverrgående ordningene skal legge til rette for barn og unge blir sett og møtt av kunst som er relevant for dem, både som publikum og som medaktører i skapende prosesser. Ordningene skal ha et særlig blikk for prosjekter og skapende prosesser som inkluderer og reflekterer barn og unges virkelighet, og skapes i nærhet til deres hverdag.

De store klima- og miljøutfordringene krever også ny tenkning og tilrettelegging rundt produksjon, distribusjon og samarbeid, og de tverrgående ordningene skal legge til rette for økt bærekraft i alle ledd.

Kulturrådet forholder seg til den offentlige arbeidsdelingen som finnes på kulturbyggområdet og tilgrensende felt, og gir normalt ikke tilskudd til tiltak som faller inn under andre statlige ordninger som Kulturrum, Kunst i Offentlige Rom (KORO), Nasjonalbibliotekets utviklingsmidler til bibliotek, Nasjonale kulturbygg (KUD), bygningsrelaterte tiltak som faller inn under Kulturminneforvaltningens ansvarsområde mv. De tverrgående tilskuddsordningene samvirker likevel ofte med andre offentlige virkemidler, både nasjonale, regionale og lokale. De enkelte arena- og arrangørutviklingsprosjektene mottar gjerne tilskudd fra flere instanser, og også fra ulike tilskuddsordninger i Kulturrådet.

Gjennom de tverrgående og tverrfaglige ordningene synliggjøres det behov for både ny kunnskap og satsinger som kan komplettere Kulturrådets eksisterende ordninger. Kulturrådet har et helhetlig ansvar for å bidra til en mer mangfoldig rekruttering til kunst- og kulturfeltet, og utvikle forsøksordninger og kunnskapsprosjekter som gir ny innsikt og belyser blindsoner i dagens forvaltningspraksis.

III. Hovedsatsinger 2021-2024

I [Kulturrådets strategi for 2021—2024](#) er det valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til beskrivelsen av feltet over og rådets strategi, løftes følgende hovedsatsinger på det tverrgående området frem:

- Etablering av en forsøksordning for aspiranter med funksjonsnedsettelse.
- Etablering av en helhetlig, trinnbasert og transparent forvaltningsmodell for tverrgående og tverrfaglige arenaer, arrangører, festivaler og virksomheter.
- Satsing på økt tilgjengelighet og tilpasning av eksisterende bygg og universell utforming av nye bygg i ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur.
- Videreutvikling av tilskuddsordningen Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler, slik at ordningen når ut til et bredere tilfang av arenaer og arrangører.
- Etablere en tverrgående forsøksordning for førstegangssøkere til Kulturfondet. Tilskuddsordningen skal bidra til å utvide Kulturfondets nedslagsfelt og stimulere til en bredere rekruttering, samtidig som ordningen skal bidra til å kartlegge og undersøke hvilke målgrupper som per i dag ikke nås av Kulturfondets ordinære tilskuddsordninger.

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

De tverrgående ordningene er sentrale virkemidler for å sikre tilrettelagt, bærekraftig og hensiktsmessig infrastruktur for det frie, prosjektbaserte feltet, legge til rette for tverrfaglig

samarbeid og kunnskapsutvikling, kunstnerisk og faglig utvikling innenfor produksjons- og formidlingsarbeid, samt bidra til en mer mangfoldig rekruttering til kultursektoren.

Tilskuddsordningene er:

[Tverrfaglige tiltak - prosjektstøtte](#)

Ordningen for tverrfaglige tiltak - prosjektstøtte har som formål å stimulere til nytenking, innovasjon og utforskning i kultursektoren og i sektorens samhandling med samfunnet.

Ordningen skal bidra til å realisere prosjekter og satsinger som styrker kunstens rolle, nedslagsfelt og endringskraft i samfunnet. Prosjektene og satsingene må bidra til kunnskaps- og metodeutvikling gjennom tverrfaglig utforskning, forsøksvirksomhet og samhandling på tvers av kulturfeltet eller i samarbeid med andre samfunnssektorer.

[ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#)

Ordningen skal bidra til at det profesjonelle prosjektbaserte kunst- og kulturfeltet i hele landet innen billedkunst, scenekunst, musikk, litteratur, tverrkunstneriske uttrykk og det frie kulturvernet har tilrettelagt, bærekraftig og hensiktsmessig infrastruktur for produksjon, formidling og faglig utvikling.

[Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#)

Ordningen er et verktøy for kunst- og kulturarenaer og -arrangører i Norge, med mål om å bidra til å styrke deres faglige og kunstneriske utvikling.

Ordningen gir arenaer og arrangører tilskudd til å invitere kuratorer, kunstnere, kunstnergrupper, programskapere eller andre fagpersoner til samarbeid om programutvikling og kunstproduksjon, og muliggjør styret satsning på internasjonalt samarbeid og utvikling.

[Tverrfaglig kulturvirksomhet \(arrangementer, arrangører og arenaer\)](#)

Tilskuddsordningen for tverrfaglig kulturvirksomhet har som formål å bidra til utvikling og gjennomføring av arrangement og arrangementsrekker hvor det vises og formidles profesjonelt flerkunstnerisk eller tverrfaglig innhold for et mangfold av publikumsgrupper, samt sikre forutsigbare driftsrammer for tverrfaglige kulturvirksomheter (arenaer, arrangører og aktører) over hele landet.

[Aspirantordningen og forsøksordning for aspiranter med funksjonsnedsettelse](#)

Både funksjonsvariasjoner og etnisk, kulturell og språklig bakgrunn kan utgjøre et hinder for rekruttering til kunst- og kulturelle yrker. Ordningen skal motvirke slik strukturell diskriminering gjennom å sikre økt tilgang til arbeid i kunst- og kultursektoren for kvalifiserte søkere.

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

På det tverrgående området er det ett fagutvalg som vurderer søknader og fatter vedtak. Utvalget er oppnevnt av rådet for to år av gangen.

[Faglig utvalg for tverrgående ordninger](#) vurderer søknader og fatter vedtak for tilskuddsordningene ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur, tverrfaglige tiltak - prosjektstøtte, gjesteoppholdsordningen for arenaer, arrangører og festivaler, tverrfaglig kulturvirksomhet og aspirantordningene.

Fagutvalget har seks medlemmer med kunst- og kulturfaglig kompetanse på tvers av de kunstområder Kulturrådet dekker, bred kunnskap om den nasjonale og regionale kulturelle infrastrukturen og rammevilkårene for denne, samt arkitektkompetanse.

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om de tverrgående og tverrfaglige tilskuddsordningene:

[Årsrapport 2020](#) (se særlig s. 25-26)

Gry Brandser: [Arena, kunst og sted. Norske kulturarenaer i møte med kunstens nye krav.](#) (hovedrapport). Oslo: Kulturrådet, 2015

Gry Brandser: [Arena, kunst og sted](#) (teknisk rapport). Oslo: Kulturrådet, 2015

Hege M Larsen: [På besøk. Evaluering av forsøksordningen for gjesteoppholdsstøtte ved arenaer.](#) Oslo: Kulturrådet, 2017

Knut Ove Arntzen: [Rom for en situasjonistisk kunst. Evaluering av Rom for kunst-programmet.](#) Oslo: Kulturrådet, 2004

Merete Jonvik og Kari Anne Holte: [Foten innanfor - evaluering av aspirantordninga.](#) Oslo: Kulturrådet, 2018

Helene Egeland: [Arbeidsvilkår blant kunstnere med innvandrerbakgrunn.](#) Oslo: Kulturrådet, 2009

Under arbeid:

[Evaluering av tilskuddsordningen for musikkfestivaler og Kulturrådets øvrige virkemidler for festivalene på kunstområdene musikk, scenekunst, litteratur, visuell kunst og tverrfaglige festivaler](#)

[Tilgjengelige kunstnerskap? Et kunnskapsprosjekt om kunstnere med funksjonsnedsettelse](#)

Områdeplan for visuell kunst 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Det visuelle kunstfeltet er utpreget tverrfaglig og karakteriseres av individuelle og institusjonelle posisjoner som flyter over i hverandre. Kunstnere, kunsthåndverkere og fotografer veksler mellom å arbeide med tradisjonelle og nye medier, og arbeider på tvers av grensene mellom det frie feltet og de etablerte galleriene, kunsthallene og museene.

Etter årtusenskiftet er det visuelle kunstfeltet blitt mer profesjonelt og internasjonalt i de fleste ledd. Museene i de store byene har fått nye, representative bygg, og når ut til et bredere og mer mangfoldig publikum enn tidligere. Også aktørene i det frie feltet er preget av denne utviklingen. Samtidig finnes det viktige motkrefter blant kunstnerne og i de små og mellomstore institusjonene. Dette gir impulser til en alternativ, engasjert og lokalt forankret kunstpraksis. Samlet gir aktørene i det visuelle kunstfeltet publikum en mulighet til å oppleve samtidskunst fra hele verden og delta i en bred kunstnerisk og politisk samtale som har ringvirkninger langt utenfor feltets grenser.

Samtidskunsten er sterkt preget av den teknologiske utviklingen. Også de håndverksbaserte mediene og sjangrene er i utvikling, ofte gjennom en pendling mellom fornyelse og tradisjon. Resultatet er en mangfoldig og flerdimensjonal kunstsamtale, der mediespesifikke og tverrfaglige uttrykk eksisterer parallelt innen utdanning, produksjon og formidling. Også krefter utenfra bidrar til å endre den visuelle kunsten. Globalisering og digitalisering påvirker både kunstuttrykkene og infrastrukturen i feltet. Sosiale medier har skapt nye forutsetninger for dialogen mellom kunstnere, formidlere og publikum, uavhengig av geografiske skillelinjer. Utdanningen internasjonaliseres, og engelsk er blitt det språket som ofte brukes på norske kunstakademier. Kulturrådet registrerer at stadig flere søker på engelsk, samtidig som aktivitetene det søkes tilskudd til ikke begrenser seg til Norge.

Globaliseringen er utfordrende, men rommer også nøkkelen til et mer mangfoldig og inkluderende kunstfelt. Mange aktører i det visuelle kunstfeltet jobber allerede aktivt for å skape et produsent-, menings- og publikumsmangfold med utgangspunkt i møter mellom kunstnere som er basert i Norge og kunstnere fra andre steder i verden. Det kan gjøres mer for å styrke denne dynamikken, og utnytte den i kampen mot diskriminering, både i Norge og internasjonalt.

Det visuelle kunstfeltet karakteriseres av store økonomiske og strukturelle forskjeller. I den institusjonelle delen av feltet foretas det betydelige offentlige og private investeringer, og ansattes lønnsvilkår er på høyde med resten av samfunnet. Kunstnere som stiller ut mottar derimot ofte et svært lavt honorar. Den frie delen av feltet er preget av finansielt svake institusjoner, uklare ansettelsesforhold og et lavt lønnsnivå. For å kunne oppfylle høye krav til kunstnerisk kvalitet og bred formidling bør infrastrukturen og honorarnivået i feltet styrkes i årene som kommer. I kjølvannet av pandemien kreves betydelig innsats for å gjenoppbygge og fornye det visuelle kunstfeltet.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet i Norge, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og

gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet balanseres med behov for endringer og nye initiativ.

Kulturrådet skal bidra til at det skapes og formidles visuell kunst av høy kvalitet på profesjonelle betingelser over hele landet. Rådet legger til grunn et mangfoldig og omskiftelig kvalitetsbegrep. Tilskuddene skal på den ene siden stimulere kunstnerisk praksis på tvers av medier, sjangre og ideologiske posisjoner. Kulturrådet arbeider derfor for bedre arbeids- og inntektsmuligheter for kunstnere. På dette området er prosjektstøtten, publikasjonsstøtten og kunstnerassistentordningen Kulturrådets viktigste virkemidler.

På den annen side skal infrastrukturen i det frie feltet styrkes og ses i sammenheng med arbeids- og inntektsmuligheter til kuratorer, kritikere, utgivere og produsenter. Små og mellomstore institusjoner (kunstnerdrevne visningssteder, kunsthaller, kunstsentre, biennaler, atelierfelleskap, tidsskrifter, forlag, kunstbokmesser mm.) spiller en vesentlig rolle for kunstformidlingen over hele landet. De bidrar til profesjonalisering og internasjonalisering, og skaper varierte arenaer for formidling og diskusjon, slik at kunsten kan nå ut til et bredt og sammensatt publikum. Her er arrangørstøtten og prosjektstøtten viktige virkemidler.

Kulturrådets tilskuddsordninger inngår i et samspill av private og offentlige bidragsytere som bidrar til kvalitet, økonomisk bærekraft og mangfold. I tillegg til Kulturfondet er Sametinget, Statens Kunstnerstipend, Kunst i offentlige rom (KORO), Office for Contemporary Art Norway (OCA), Norwegian Crafts, BarentsKult, offentlige og private museer, og de kommersielle galleriene blant de viktigste aktørene. Private fond og stiftelser gir et betydelig bidrag. Kunstnernes fagorganisasjoner og tilskuddsordninger er også viktige, ikke minst Bildende Kunstners Hjelpefond (BKH) og Billedkunstnernes Vederlagsfond (BKV). Listen er ikke komplett.

Internasjonale sosiale og politiske bevegelser har skapt oppmerksomhet om utfordringer knyttet til undertrykkende mekanismer i kunstfeltet. Situasjonen krever nytenkning rundt produksjon, bevaring og formidling av visuell kunst. Kulturrådets ordninger skal legge til rette for bærekraft og mangfold, og rådet vil stimulere til at flere aktører i feltet setter dette på dagsorden.

III. Hovedsatsinger 2022–2024

I [Kulturrådets strategi for 2021–2024](#) er det valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til strategien og beskrivelsen av det visuelle kunstfeltet over, løftes følgende hovedsatsinger for det visuelle kunstfeltet i perioden:

- Utrede den samlede porteføljen av virkemidler og tilskuddsordninger for visuell kunst med tanke på å styrke produksjon og formidling av samtidskunst og kunsthåndverk, åpne for et større mangfold, blant annet samisk kunst, og utvikle feltet som en arena for frie, kunstneriske ytringer.

- Styrke prosjektstøtten spesielt. Hensikten er å skape bedre produksjons-, arbeids- og lønnsvilkår for kunstnere, kritikere og kuratorer, og å støtte opp om feltet som en viktig arena for mangfold og utvikling av nye stemmer i offentligheten.
- Styrke arrangørstøtten med vekt på å utvikle infrastrukturen i det frie feltet, styrke det kunstfaglige arbeidet, sette virksomhetene i stand til å betale honorar til kunstnere og andre bidragsyttere, og å nå ut til nye publikumsgrupper, herunder barn og unge.
- Gjennomføre en satsing på mangfold som defineres i dialog med sentrale aktører i det visuelle kunstfeltet.
- Lansere et pilotprosjekt for formidling av kunst- og kunstnerbøker.
- Utrede spørsmålet om håndtering av arkiv og samlinger etter avdøde kunstnere.
- Gjennomføre en satsing for å skape et bredere søknadstilfang, Styrke søkerveiledningen ved å arrangere lett tilgjengelige webinarer for profesjonelle aktører og nye søkere. Vurdere om retningslinjer, skjemaer og prosedyrer kan skape hindringer for nye søkergrupper.

Utvikle eksisterende og nye muligheter til meningsutveksling og dialog mellom Kulturrådet og aktørene i det visuelle kunstfeltet. Med henvisning til strategien og beskrivelsen av det visuelle kunstfeltet over, løftes følgende hovedsatsinger for det visuelle kunstfeltet i perioden:

- Utrede den samlede porteføljen av virkemidler og tilskuddsordninger for visuell kunst med tanke på å styrke produksjon og formidling av samtidskunst og kunsthåndverk, åpne for et større mangfold, blant annet samisk kunst, og utvikle feltet som en arena for frie, kunstneriske ytringer.
- Styrke prosjektstøtten spesielt. Hensikten er å skape bedre produksjons-, arbeids- og lønnsvilkår for kunstnere, kritikere og kuratorer, og å støtte opp om feltet som en viktig arena for mangfold og utvikling av nye stemmer i offentligheten.
- Styrke arrangørstøtten med vekt på å utvikle infrastrukturen i det frie feltet, styrke det kunstfaglige arbeidet, sette virksomhetene i stand til å betale honorar til kunstnere og andre bidragsyttere, og å nå ut til nye publikumsgrupper, herunder barn og unge.
- Gjennomføre en satsing på mangfold som defineres i dialog med sentrale aktører i det visuelle kunstfeltet.
- Lansere et pilotprosjekt for formidling av kunst- og kunstnerbøker.
- Utrede spørsmålet om håndtering av arkiv og samlinger etter avdøde kunstnere.
- Gjennomføre en satsing for å skape et bredere søknadstilfang, Styrke søkerveiledningen ved å arrangere lett tilgjengelige webinarer for profesjonelle aktører og nye søkere. Vurdere om retningslinjer, skjemaer og prosedyrer kan skape hindringer for nye søkergrupper.
- Utvikle eksisterende og nye muligheter til meningsutveksling og dialog mellom Kulturrådet og aktørene i det visuelle kunstfeltet.

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Tilskuddsordningene på det visuelle kunstområdet utgjør rådets viktigste virkemidler for å nå målene for det visuelle kunstfeltet. I tillegg gjennomfører Kulturrådet kunnskapsprosjekter og arrangerer konferanser, seminarer og dialogmøter med feltets aktører over hele landet.

Tilskuddsordningene er:

[Prosjektstøtte visuell kunst](#)

Ordningen har som formål å styrke produksjon og formidling av samtidskunst. Det gis støtte innenfor tre delområder: Utstillingsstøtte for enkeltkunstnere og kunstnergrupper, utstillingsstøtte for arrangører (institusjoner/organisasjoner) og tilskudd til diverse tiltak.

[Arrangørstøtte visuell kunst](#)

Ordningen skal styrke, opprettholde og utvikle infrastrukturen i det frie kunstfeltet gjennom langsiktig virksomhetstilskudd til kunstnerinitierte gallerier, kunsthaller/kunstsentra, festivaler, kunstbokmesser, produsenter og andre arrangører. Ordningen skal sikre bred formidling over hele landet av profesjonell samtidskunst, bidra til et mangfold av kunstuttrykk av høy kvalitet, samt bidra til faglig utvikling og forutsigbarhet for arrangørene når det gjelder drift, planlegging og programmering.

[Kunstnerassistentordningen](#)

Ordningen skal gi kunstnere i etableringsfasen anledning til å arbeide som assistent for en mer etablert kollega i en 50 % stilling i ett eller to år. Ordningen skal bidra til erfarings- og kompetanseoverføring mellom etablerte og nyutdannede kunstnere, samt profesjonalisere og øke inntektsmulighetene for begge parter.

[Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling](#)

Ordningen skal bidra til å styrke produksjon av publikasjoner som presenterer og/eller analyserer aktuelle problemstillinger innen samtidskunst og kunstteori. Ordningen omfatter bøker om kunst og bøker som kunst, samt utvikling av analytiske tekster om samtidskunst og det visuelle kunstfeltet.

[Prosjektstøtte til kunstnere i etableringsfasen](#)

Ordningen har som formål å styrke vilkårene for kunstnere som har avsluttet sin kunstutdanning og er i startfasen av sin kunstnerkarriere. Det gis tilskudd til utstillinger og annen visning av samtidskunst som en enkeltkunstner eller kunstnergruppe står bak, inntil fem år etter endt utdanning.

[Utstyrsstøtte til fellesverksteder og gjestekunstordninger](#)

Ordningen har som formål å gi verksteder for billedkunstnere, kunsthåndverkere og fotografer, samt gjestekunstnerordninger med samme målgruppe, tilskudd til anskaffelse av felles produksjonsutstyr.

Norsk kulturfond har også en rekke tverrgående og tverrfaglige ordninger som kommer det visuelle kunstfeltet til gode. Disse omfatter: [Arena – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#), [Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#), [Tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte](#), [Tverrfaglig kulturvirksomhet](#), [Aspirantordningen](#), [Tidsskrift og kritikk](#), [Kulturvern - prosjektstøtte](#) og [Kulturvern - faglitteratur](#).

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

Innen det visuelle kunstområdet er det to fagutvalg som vurderer søknader og fatter vedtak. Utvalgene er oppnevnt av rådet for to år av gangen.

[Faglig utvalg for visuell kunst](#) består av seks medlemmer. Utvalget skal samlet ha kunnskap om kunstproduksjon, utstillingsproduksjon, kuratorvirksomhet, kunsthistorie, tekstproduksjon, kunst og teknologi, og formidling. Utvalget behandler ordningene prosjektstøtte visuell kunst (søknader fra

enkeltkunstnere/kunstnergrupper), prosjektstøtte til kunstnere i etableringsfasen, kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling, og kunstnerassistentordningen.

[Arrangørutvalget for visuell kunst](#) består av seks medlemmer. Det blir lagt vekt på at utvalget samlet har en bred oversikt over feltet og dets infrastruktur, og sammensetningen skal sørge for erfaring fra institusjonsvirksomhet, selvorganisering, kuratorvirksomhet og mangfoldsarbeid. Utvalget behandler ordningene prosjektstøtte visuell kunst (søknader fra institusjoner/organisasjoner), arrangørstøtte for visuell kunst og utstyrsstøtte til fellesverksteder og gjestekunstordninger.

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om det visuelle kunstfeltet og tilskuddsordningene:

[Årsrapport Kulturrådet 2020](#) og [Årsrapport Norsk kulturfond 2020](#) (se særlig s. 17-19).

Jorunn Veiteberg: [Kunstnardrivne visningssteder. Årestadar for ny kunst](#). Oslo: Kulturrådet, 2017.

Lars Christian Monkerud, [Statistikk om visuell kunst i Norge](#). Oslo: Kulturrådet, 2019.

Arne Holm og Lars Christian Monkerud: [Visuell kunst i norsk forvaltning](#). Oslo: Kulturrådet, 2019.

Hanne Holden Halmrast, Jon Martin Sjøvold, Tiril Salhus Røed, Lars Ivar Slemdal og Peder Laumb Stampe: [Kunst i tall 2019](#). Oslo: Kulturrådet, 2020. (se særlig s. 58-85).

Rambøll Management Consulting: [Det visuelle kunstfeltets marked- og næringspotensial](#). Oslo: Kulturrådet, 2020.

Merete Jonvik, Eivind Røssaak, Hanne Hammer Stien og Arnhild Sunnanå: [Kunst som deling. Delingens kunst](#). Oslo: Kulturrådet, 2020.

Områdeplan for musikk 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Det frie feltet i musikk rommer et stort og sammensatt mangfold av uttrykk og aktører. En svært stor del av ny musikkproduksjon og konsertformidling finner sted utenfor de store institusjonene, drevet fram av utøvere, artister og komponister i musikkmiljøer på et svært høyt nivå innenfor hele bredden av musikkuttrykk og former. Små og store arrangører, kulturhus og festivaler formidler omfattende konsertvirksomhet og danner grunnlaget for at levende musikk blir formidlet over hele landet. Med økende mangfold, kvalitet, musikk- og bransjeutdanning og spesialiseringer i det frie musikklivet følger behov for mer profesjonelle produksjonsforhold og arbeidsvilkår.

Det produseres og utgis mye innspilt musikk i Norge selv om de økonomiske vilkårene er stadig mer presset gjennom strømmeøkonomien og nye utgivelsesformer. Den innspilte musikken er blitt mindre viktig som inntektskilde for de fleste musikere og artister, men er likefullt avgjørende for kunstnerskapene og relevansen av det kunstneriske uttrykket, for dokumentasjon, økonomien, promotering, og tilgang til musikken for publikum, samt som fysisk salgsobjekt på konserter.

Ulike musikkuttrykk og sjangre i musikkfeltet anerkjennes i Kulturrådet hver for seg for sine spesifikke kunstneriske verdier og kvaliteter. Gradvis har flere sjangre blitt innlemmet i høyere utdanning og forskning: tradisjonsmusikk, jazz, improvisasjon, samtidsmusikk, og populærmusikkformer. Det bidrar til profesjonalitet på tvers av uttrykkene i musikkfeltet. Samtidig har de mange ulike måtene å arbeide med musikk på blitt anerkjent som skapende. Det gjelder for eksempel flere former for skapende samarbeid, og utstrakt bruk av stadig mer avanserte og lett tilgjengelige digitale verktøy og arbeidsstasjoner både i komposisjon, produksjon og framføring av musikk.

Konserter og alt som knyttes til dem har blitt stadige viktigere for formidlingen og økonomien til artister, musikere og rettighetshavere. En av grunnene er lavere inntekter av innspilt musikk. Viktigere er at publikums og musikernes tilstedeværelse på konsertarenaen stadig er den grunnleggende formen i framføring og lytting. Levende konsertproduksjon, men også tv- og filmproduksjon av konserter, blir stadig mer kunstnerisk ambisiøse med elementer i lys og lyd som del av musikkproduksjonen, med scenografiske elementer i scenerom og kostyme, koreografisk utforming, og projeksjon av film og bilder på scenen. Denne utviklingen tydeliggjør hvordan musikk finner tverrkunstneriske former som tar opp i seg estetikken fra både sceneproduksjon og digitalisert produksjon. Utviklingen mot mer avansert, tverrkunstnerisk musikkproduksjon øker både kvalitetene i musikken og kostnadene ved å skape den.

Etter pandemien i 2020-2021 bygger og utvikler kunstnere, produsenter og arrangører igjen virksomhet som stoppet opp. Kunstnere, formidlere og bransjer er truffet ulikt av nedstengninger i pandemien og står med svært ulike økonomiske utgangspunkt, muligheter og tilganger til produksjonsapparat og formidlingsarenaer. Musikkfeltet og bransjen har viktige utfordringer i å trekke aktørene inn i virksomhet og forhindre permanente frafall og flukt av profesjonelle kunstnere og bransjekompetanse.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av

kunst- og kulturlivet i Norge, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet balanseres med behov for endringer og nye initiativ.

Kulturrådet forvalter landets største støtteordninger på musikkområdet og har ansvar for å gi muligheter for virksomhet og utvikling i det frie profesjonelle musikklivet. Kulturrådet skal bidra til at et mangfold av musikk og kvaliteter blir skapt, produsert og formidlet til flest mulig med et bredt sett av tilskuddsordninger som dekker hele produksjons- og formidlingskjeden. De spenner fra komposisjon, konsertproduksjon, framføring, innspilling og utgivelse av fonogram på den ene siden, til konsertarrangører og festivalarrangører på den andre. I tillegg finnes en egen åpen ordning for prosjekt- og virksomhetsstøtte.

Finansieringen i musikkordningene følger et prinsipp om sjangerfrihet og skal fremme utvikling og handlingsrom til å produsere og formidle musikk på profesjonelle betingelser. Kulturrådet har ansvar for at ordningene utvikles og blir tilpasset feltet og kunstnernes behov og uttryksmuligheter og bidrar til kunstnernes økonomi og arbeidsforhold. Kulturrådet arbeider kontinuerlig for å justere og tilpasse tilskuddsordningene til endringer i feltet og kunstnernes behov. Spesielt har Kulturrådet arbeidet med å gjøre ordningene mer åpne og relevante. Målet er at hele bredden av nye og etablerte kunstnere og arrangører på musikkfeltet skal ha tilgang til å søke offentlige tilskuddsmidler, og at publikum skal ha allmenn tilgang til musikk og musikkens arenaer, i en offentlighet for fri ytring og meningsutveksling uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn.

Komposisjon, konsertproduksjon og turné

Kunstnernes skapende og utøvende virksomhet ligger til grunn for innholdsproduksjonen. Kulturrådet har et ansvar for at det gis rom for å skape nye musikkverk og profesjonell produksjon innenfor alle sjangre. Tilskuddsordningene for komposisjon, produksjon, konsertvirksomhet og turné skal bidra til å skape og øke formidlingen av nye og eksisterende verk og musikkproduksjoner, og skal gi utøvere mulighet til konsertvirksomhet og turné. Det er et mål å gi muligheter til å skape gode, profesjonelle og gjennomarbeidede produksjoner for å realisere kunstneriske potensial og gjennomslagskraft. På samme tid må det gis muligheter for et mangfold av mindre formater for produksjon og framføring som finner en stor variasjon av konsertarenaer utenom de større scenene. Ved siden av konsertproduksjon stimulerer Kulturrådet plateselskapenes utgivelse av utøvere og komponisters musikkproduksjon gjennom støtte utgitte innspillinger.

Konsertprogram – arrangører og festivaler

Kulturrådets har fått et stadig større ansvar for arrangør- og festivalfeltet med stadig økning i statlige midler, spesielt etter overføringen av knutepunktfestivalene for musikk til *tilskuddsordningen for musikkfestivaler* i Kulturrådet i 2016. De samlede tilskuddene av arrangør- og festivalstøtte styrker infrastrukturen for konsertframføring i Norge og bidrar til at musikk i alle sjangre møter et stort publikum over hele landet og øker sin betydning i offentligheten. Kulturrådet skal se arrangørfeltet i sammenheng og bidra til å utvikle helårsarrangørene, og samtidig fremme større mangfold gjennom tilskudd til nye arrangører, både på mindre steder og i byer. Slik vil en øke bredden av arrangører og mangfold og profilering i konsertprogrammeringen, slik at musikken blir tilgjengelig og relevant for hele bredden i befolkningen.

I tillegg til støtteordningene for å skape og formidle musikk skal Kulturrådet bidra til å identifisere og stimulere til nye formidlingsformer, forsøksvirksomhet, debatt og kritikk, nye medier og arenaer, samt nye bransjevilkår gjennom åpen prosjektstøtte. Det er et mål å bidra til dokumentasjon av utøvertradisjoner, musikkarv og nykomponert musikk gjennom tilskudd til innspilling, og bearbeiding, edisjon og digitalisering av musikkverk og materiale som kan gjøres allment tilgjengelig, for offentligheten, orkestre og fagmiljøer.

Gjenoppbygging av et musikkfelt med bærekraft

Rådets strategi slår fast at miljø- og klimautfordringene krever ny tenkning rundt produksjon, samarbeid og utvikling på kunstfeltene. Utslippene fra virksomhet finansiert gjennom musikkordningene er stort. Musikkordningene skal derfor stimulere til at musikklivets aktører kan virke med lavere utslipp og mindre belastning på klima og økosystemene med bærekraftig organisering av virksomhet, transport og infrastruktur. Kulturrådets miljø- og klimakrav til søknader i tilskuddsordningene for musikk skal bidra til en profesjonelt og framtidsrettet organisering som blir del av det grønne skiftet og omstillingen av samfunnet fram mot 2030. Det innebærer også å virke i samfunnet på åpne arenaer, med økt mangfold og ytringsrom i tråd med FNs bærekraftsmål.

Samspill av virkemidler på musikkfeltet: Kunstpolitikk, kunstnerpolitikk og næringsutvikling

Kulturfondets tilskuddsordninger hører til kunstpolitikken og følger *musikken* fra et skapende utgangspunkt gjennom kjeden av produksjon og utgivelse til formidling til publikum. Dette til forskjell fra kunstnerstipendene som gir *kunstnerne* inntekt til eget arbeid og faglige utvikling. Bevilgningene fra Kulturfondet fullfinansierer ikke prosjekter og virksomhet, men inngår i sammensatte budsjetter med annen offentlig støtte som fra fylker og kommuner, og med salgs- eller oppdragsinntekter. Alle musikkordningene er innrettet slik at musikk som skapes blir formidlet på åpne konsertarenaer eller medier, og til markeder med inntekter. I den sammensatte finansieringen går midler til profesjonelle honorar til kunstnere, men også til produksjons- og støtteapparat som inngår i produksjon, utgivelse eller konsertvirksomhet. Tilskudd fra musikkordningene skaper på den måten også insentiver og ringvirkninger for musikknæringen og leverandørene.

III. Hovedsatsninger 2022–2024

I [Kulturrådets strategi for 2021–2024](#) er to satsingsområder utpekt for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til strategien og beskrivelsen av musikkfeltet over, løftes følgende hovedsatsninger for musikkfeltet fram for perioden:

- **Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder satsing på barn og unge)**
Kulturrådet vil styrke informasjon og kjennskap til musikkordningene og øke dialogen med feltet. Kulturrådet vil være oppmerksom på feltets ytterpunkter, det som ofte blir sett på som marginalt og som kan være viktige motstemmer i en bred ytringskultur og vil bidra til å motvirke utenforskap og at tradisjonelle roller og tradisjoner er til hinder for mangfold og kjønnsbalanse. Tilskuddsordningene for komposisjon, produksjon og framføring skal være åpne for hele spekteret av komponert musikk, tradisjonsfortolkning og utvikling i klassisk, samtidsmusikk og folkemusikk, og forskjellige former for utøver- og samspillsbasert produksjon som i jazz, improvisert musikk og former for populærmusikk, låtskriving og musikk skapt på digitale arbeidsstasjoner.
- **Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap**
Kulturrådet skal tilpasse sine ordninger bedre for å treffe et utvidet felt av arrangører og festivaler og støtte arrangører som kan trekke et større mangfold av publikum til arenaene. Det er et mål å støtte nye arenaer for mangfoldet av kulturelle kontekster, samtidig som

etablerte arrangører og festivaler må få utvide programprofil, booking og åpenhet og tilgang for publikum i en offentlighet for fri ytring og meningsutveksling uavhengig av økonomisk, sosial og kulturell bakgrunn. Musikken på konsertarenaer og festivaler tilbyr et erfaringsrom og fellesskap der publikum kan engasjere følelser, bevegelser og beveggrunner, minnerikdom, identifiseringer og personlig uttrykk og ulikheter. Tilskuddsordningene skal bidra til at musikken på arenaene skaper fellesskap og en offentlighet hvor både kunstnere og publikum kan uttrykke seg og gi musikken betydning og mening.

- **Konsertarrangører**
Kulturrådet vil satse på utvikling for faste helårsarrangører og på et større mangfold av nye arrangører på små steder og i byer. Konsertarrangørene står i sentrum for oppbygging av musikkfeltet etter pandemien og er avgjørende for tilgangen til levende musikk over hele landet. En satsing for å styrke mangfoldet av arrangører er vesentlig for å skape offentlige arenaer for musikalske og kulturelle ytringer, erfaringer og fellesskap i musikkfeltet.
- **Utvidelse av produksjonsstøtteordning for komposisjon og musikkproduksjon**
En styrket ordning skal gi bedre mulighet for gjennomarbeidet presentasjon og formidling av musikkproduksjoner og gjøre dem tilgjengelige på flere konsertarenaer. Ordningen skal stimulere til større sceniske produksjoner, men også til en stor bredde og underskog av små og større prosjekter, utprøvinger i randsoner og andre skapende miljøer.
- **Bedre formidling, kuratering og markedsføring av musikkinnspillinger**
Kulturrådet vil ytterligere stimulere utgivere som følger opp utgivelsene i alle ledd og dermed styrke strukturene rundt utgivelse og formidling av innspilt musikk.

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Samlet utgjør tilskuddsordningene for musikk rådets viktigste virkemidler for å nå målene for musikkfeltet. I tillegg arrangerer Kulturrådet konferanser, seminarer og dialogmøter med feltets aktører, besøker festivaler, bransjetreff og andre arenaer rundt omkring i landet og deltar i debatter.

Tilskuddsordningene er:

[Tilskudd til komposisjon og produksjon av musikk](#)

Ordningen skal bidra til at komponister og musikere kan skape musikk og nye produksjoner med kostnadskreven kunstnerisk arbeid. Skapere kan være komponister eller utøvere, og musikken skal gjøres tilgjengelig gjennom framføring på konsertarenaer eller andre offentlige formidlingsplattformer.

[Andre musikktiltak](#)

Ordningens formål er å bidra til prosjekttilskudd til nye tiltak som faller utenfor Kulturrådets øvrige tilskuddsordninger på musikkfeltet, herunder forsøksvirksomhet og ulike dokumentasjons- og formidlingsprosjekter som bidrar til å utforske og tilgjengeliggjøre musikkarven i Norge. Ordningen gir også virksomhetsstøtte til noen prioriterte virksomheter med kontinuerlig aktivitetsnivå, profesjonell drift, langsiktige mål og faglig betydning utover sitt lokale nedslagsfelt.

[Tilskudd til fonograminnspillinger](#)

Ordningens formål er å gi tilskudd til innspilling og utgivelse av musikk som rådet anser har et særskilt behov, eller som det av musikkhistoriske grunner er viktig å sikre, blir dokumentert og tilgjengeliggjort. Ordningen gir tilskudd til innspilling av komponert musikk, orkesterverk og elektroakustiske verk av komponister i Norge, kvalitetsproduksjoner for barn og unge, innspillinger som dokumenterer utøvertradisjoner, samt innspillinger som dokumenterer et kulturelt mangfold i Norge.

[Publiseringsstøtte for musikkinnspillinger](#)

Formålet er å øke kjennskapen til og formidlingen av musikk fra Norge gjennom bidra til at en bred produksjon av kvalitetsutgivelser i Norge blir utgitt, dokumentert og formidlet. Det gis tilskudd til nye innspillinger som er utgitt, og tilskuddet skal gå til kostnader til innspilling, utgivelse og formidling.

[Tilskudd til turné og virksomhet for musikere, artister, ensembler og band](#)

Mål for ordningen er å styrke konsert- og turnéprosjekter og helårig virksomhet og drift for faste ensembler. Målet er å styrke kunstnerisk utvikling, økonomiske vilkår og profesjonelle rammer, og formidling nasjonalt og internasjonalt.

[Tilskudd til musikkarrangører](#)

Ordningen skal stimulere arrangører over hele landet med et offentlig konserttilbud. Den skal ivareta helårsarrangører med utviklings- og planleggingsbehov, nye arrangører og arrangører på mindre steder og gi mulighet til å utvikle og profilere seg med programmering på høyt nivå.

[Tilskudd til musikkfestivaler](#)

Målet er å støtte og utvikle musikkfestivaler i Norge med offentlige konserter som sitt primære virkeområde. Det gis tilskudd til festivaler som arrangeres årlig eller annethvert år og varer i minst to dager. Det gis prioritet til festivaler som mottar offentlige tilskudd fra egen region.

Norsk kulturfond har også en rekke tverrgående og tverrfaglige ordninger som kommer musikkfeltet til gode. Disse omfatter: [Arena – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#), [Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#), [Tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte](#), [Tverrfaglig kulturvirksomhet](#), [Aspirantordningen](#), [Tidsskrift og kritikk](#), [Kulturvern - prosjektstøtte](#), [Kulturvern - faglitteratur](#), [Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling](#).

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om musikkfeltet og tilskuddsordningene:

[Årsrapport 2020](#) (se særlig s. 22-24)

[Årsoppsummering musikk 2020](#)

Områdeplan for scenekunst 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Dagens tilnærminger til scenekunstproduksjon er preget av sjangeroverskridelse, tverrfaglighet og kunstnerisk mangfold. Form, innhold og strategier speiler samtidens strømninger og er i kontinuerlig utvikling og forandring.

I samtidens scenekunst utforskes ofte mulighetene som ligger i scenekunstens evne til å bringe mennesker sammen i delt tid og rom. Mange er opptatt av hvordan man kan gi publikum nye estetiske erfaringer ved å utfordre forventninger og vante perspektiver, slik at scenekunstens grunnelementer og den konteksten de inngår i selv blir gjenstand for kunstnerisk undersøkelse.

Et økende produksjons- og formidlingssamarbeid med institusjonsteatre er en utvikling som åpner for nye kunstneriske muligheter og ressursmessige synergieffekter, så vel regionalt og nasjonalt som internasjonalt. En annen økende tendens er co-produksjoner med scenekunstnere og scenekunsthospitaler rundt omkring i landet. De ulike festivalene har forskjellige kunstneriske programmeringsprofiler og festivalene inngår i forskjellige nasjonale og internasjonale nettverk. Dette er med på å legge grunnlaget for et kunstnerisk mangfold på festivalscenene.

Noen av festivalene og helårsarrangørene er knyttet til regionale sentre for dans og scenekunst. Disse sentrene bidrar med produsenttjenester, produksjons- og prøvelokaler og kompetanseutvikling. Denne bistanden gjelder både for regionale scenekunstnere og scenekunstnere fra andre deler av landet. Sentrene har stor betydning for produksjonsvirksomheten i regionene.

I den senere tid har vi registrert at scenekunstnere har opplevd hets, trakassering og også trusler i sosiale medier der det redaksjonelle ansvaret er fraværende. Det handler om trakassering av utøvere med minoritetsbakgrunn og også hets av mange av samtidens øvrige scenekunstnere som utvikler og eksperimenterer med utradisjonelle scenekunstuttrykk. Rådets strategi peker mot viktigheten av frie ytringsrom; ytringsrom som åpner for fellesskap der det finnes både uenighet og friksjon.

Pandemien, som har preget verden siden våren 2020, har begrenset mulighetene til utøvelsen av scenekunst radikalt. Til tross for at mange scenekunstnere fant ulike kreative strategier for å gjennomføre sine verk utendørs, som vandring eller installasjoner i offentlige rom, måtte mange produksjoner avlyses og enda flere utsettes. Samtidig har mange scenekunstnere igangsatt nye prosjekter, mange av dem inspirert av pandemien, både formmessig og tematisk. Dette forårsaker at svært mange produksjoner vil søke både produksjonsfasiliteter og visningsarenaer i årene som kommer. Dette vil skape store forventninger til ulike arenaer og arrangører i scenekunstheltet.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet i Norge, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet balanseres med behov for endringer og nye initiativ. Gjennom tildelinger basert på fagkunnskap og kunstnerisk skjønn skal Kulturrådet bidra med en dynamisk og nyansert forståelse av kunstnerisk kvalitet.

Flere scenekunstnere har fått muligheten til fordyping og videreutvikling over tid gjennom tilskudd fra kunstnerskapsordningen og gjennom flerårige tilskudd fra fri scenekunst - prosjekt (dans og teater). Dette har bidratt til at kunstnerskap med særegne uttrykksformer har fått muligheten til å utvikles over lengre perioder og med større forutsigbarhet for sin virksomhet. På samme tid har flere scenekunstnere, som tidligere har mottatt flerårig virksomhetsstøtte, ikke blitt videreført med finansiering fra Kulturfondet. Konkurransen om midlene har tilspisset seg over tid. Det arbeides med en tilskuddsordning på statsbudsjettet for etablerte kompanier som etter planen skal lanseres i 2022.

Det ligger et potensial i økt rekruttering av flere stemmer blant scenekunstnere. Dette gjelder spesielt utvikling av scenekunstneriske uttrykk som på ulike måter er forankret i minoritetskulturer og der den kunstneriske aktiviteten bare i liten grad når ut til en bred offentlighet. Et mangfold av sceniske ytringer er alltid med på å øke publikumstilfanget. Scenekunst for barn og unge er fortsatt et prioritert område. Målet er at alle skal kunne ta del i scenekunsten, uavhengig av geografi, kulturelt ståsted, sosioøkonomisk bakgrunn, kjønnsuttrykk, funksjonsvariasjoner eller tro og livssyn.

Scenekunstarrangørene utgjør en nødvendig infrastruktur for visning av scenekunst rundt om i landet. Kulturrådet gir tilskudd til arrangører fra Kristiansand i sør til Hammerfest i nord. Arrangørene er svært viktige formidlere av samtidens nasjonale og internasjonale scenekunst. De aller fleste av dem er festivaler, men et økende antall utvider sin virksomhet til å gjelde helårsaktivitet.

Kulturrådet skal bidra til å gjøre samtidens scenekunst tilgjengelig for flest mulig og er opptatt av å rekruttere nye arrangører og styrke infrastrukturen for visning av scenekunst rundt om i landet. For å kunne imøtekomme behovet for økt visningskapasitet hos arrangørene, mener Kulturrådet at det er viktig å styrke disse aktørene og vil prioritere dette over tid. Samtidig skal infrastrukturen sikre at det legges til rette for produksjonsvirksomhet i regionene og utenfor de store byene.

I tillegg er det flere andre tilskuddordninger, både offentlige og private, som er med på å støtte opp under aktiviteten i scenekunstheltet. Her kan nevnes Statens kunstnerstipend, Fond for utøvende kunstnere (FFUK), Fond for lyd og bilde (FLB), Utenriksdepartementets reisetilskudd til kunstnere og kompanier, Scenekunstbrukets SPENN-midler, Sametinget og andre regionale tilskuddsordninger. Blant de private tilskuddsyterne finner vi Sparebankstiftelsen, Fritt Ord, og Bergesen-stiftelsen. Til sammen bidrar disse til økonomisk bærekraft og mangfold i scenekunsten.

Kulturrådet er også opptatt av at norsk scenekunst av høy kvalitet vises på internasjonale arenaer.

Når det gjelder samarbeid mellom frie scenekunstkonstellasjoner og nasjonale eller regionale institusjoner, er Kulturrådet opptatt av at samarbeidene synliggjøres i formidlingen av prosjektene. Det er viktig at begge partenes kunstneriske og økonomiske integritet blir ivarettatt.

Kulturrådet ønsker å bidra til at den faglige utviklingen på scenekunstmrådet styrkes og formidles. Det er viktig å imøtekomme initiativ som retter oppmerksomheten mot historiske, estetiske og kritiske perspektiver på samtidens scenekunst.

Kulturrådet har et våkent blikk for hvordan støtteordningene fungerer med tanke på kunstformen og kunstfeltet de skal støtte. Gjennom evalueringer, utredninger og andre FoU-prosjekter, innhenter

Kulturrådet vesentlig kunnskap om så vel det frie scenekunstheltet som egne virkemidler og praksis.

III. Hovedsatsinger 2022–2024

I [Kulturrådets strategi for 2021–2024](#) er det valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning beskrivelsen av scenekunstheltet over og rådets strategi, løftes følgende hovedsatsinger for scenekunstheltet fram:

- Intensivere dialogen med scenekunstmiljøer som normalt ikke henvender seg til Kulturrådets tilskuddsordninger for scenekunst. Bidra til at et mangfold av kunstnere med ulik kunstnerisk og kulturell erfaringsbakgrunn gis mulighet til å ytre seg og virke i scenekunsten
- Styrke infrastrukturen i den frie scenekunsten slik at samtidens scenekunst blir lettere tilgjengelig for et mangfold av publikumsgrupper. Videreføre satsingen på formidling av scenekunst på et mangfold av arenaer i inn- og utland
- Legge til rette for at scenekunstnerne kan ta hensyn til bærekraft i gjennomføringen av prosjekter og virksomheter
- Bidra til kunnskapsutvikling og kritisk refleksjon for å styrke scenekunstens plass og betydning i samfunnet
- Initiere kunnskapsprosjekter som for eksempel evalueringer og utredninger som er med på å styrke virkemidlenes treffsikkerhet

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Samlet utgjør tilskuddsordningene på scenekunstheltet rådets virkemidler for scenekunstheltet. I tillegg arrangerer Kulturrådet konferanser, seminarer og dialogmøter med feltets aktører, besøker arenaer rundt omkring i landet og deltar i debatter.

Tilskuddsordningene er:

[Forprosjekt scenekunst](#)

Ordningen har som formål å stimulere til utvikling og utforskning av nye metoder, konsepter og idéer gjennom kunstneriske prosesser som skjer forut for, eller uavhengig av, en eventuell produksjon.

[Fri scenekunst – prosjekt \(dans og teater\)](#)

Ordningene har som formål å stimulere og styrke kunstnerisk utvikling og produksjon av teater, dans og annen scenekunst i det frie scenekunstheltet.

[Fri scenekunst – kunstnerskap](#)

Ordningen har som formål å styrke scenekunstneres kunstneriske virksomhet. Den skal legge til rette for tidsbegrenset økonomisk forutsigbarhet for kunstnerisk videreutvikling, samt gjøre det mulig å planlegge produksjon og formidling i tilskuddsperioden.

[Formidling/gjestespill](#)

Ordningen har som formål å styrke formidlingen av norsk scenekunst. Det er en målsetting å få presentert det beste av norsk scenekunst både nasjonalt og internasjonalt. Ordningen skal også stimulere til visninger av viktige utenlandske forestillinger i Norge.

[Arrangørstøtte scenekunst](#)

Tilskuddsordning for scenekunstarrangører i Kulturrådet skal legge til rette for bred og mangfoldig arrangørvirksomhet og styrke formidling av scenekunst over hele landet. Tilskuddene skal gi mulighet til å programmere scenekunstproduksjoner av høy kvalitet innen alle sjangre og for et mangfoldig publikum.

[Scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner](#)

Ordningen har som formål å styrke den faglige utviklingen og kompetanseutvekslingen i det profesjonelle scenekunsthagfeltet.

Kulturfondet har også en rekke tverrgående og tverrfaglige ordninger som kommer scenekunsthagfeltet til gode. Disse omfatter:

[Arena – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#), [Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#), [Tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte](#), [Tverrfaglig kulturvirksomhet](#), [Aspirantordningen](#), [Tidsskrift og kritikk](#), [Kulturvern - prosjektstøtte](#), [Kulturvern - faglitteratur](#)

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

Innen scenekunst er det tre fagutvalg som vurderer søknader og fatter vedtak. Utvalgene er oppnevnt av rådet for to år av gangen.

[Faglig utvalg for scenekunst](#) består av seks medlemmer. Dette utvalget behandler søknader til ordningene forprosjekt scenekunst, formidlingsordningen/gjestespill, arrangørstøtte scenekunst og scenekunsthaglige tiltak og publikasjoner.

[Faglig utvalg for dans](#) består av fem medlemmer. Dette utvalget behandler søknader til ordningen fri scenekunst prosjekt – dans og fri scenekunst – kunstnerskap. Søknadene til den sist nevnte ordningen behandles av faglig utvalg for dans og faglig utvalg for teater sammen.

[Faglig utvalg for teater](#) består av fem medlemmer. Dette utvalget behandler søknader til ordningen fri scenekunst prosjekt – teater og fri scenekunst – kunstnerskap. Søknadene til den sist nevnte ordningen behandles av faglig utvalg for teater og faglig utvalg for dans sammen.

Alle tre utvalgene på scenekunsthagområdet er bredt sammensatt både når det gjelder kulturell forankring og med hensyn til medlemmenes kunstneriske erfaringer og praksiser. Medlemmene har høy scenekunsthaglig kompetanse og kommer fra ulike deler av landet.

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om scenekunsthagfeltet og tilskuddsordningene:

[Årsrapport 2020](#) (se særlig s. 20-21)

[Norsk kulturfond – årsoppsummering scenekunst 2020](#)

Utredning om formidling av fri scenekunst

I 2020 fikk Telemarksforskning i oppdrag å lage en utredning om formidling av fri scenekunst, *Mobilisering for mobilitet – formidling av fri scenekunst*. Utredningen skal belyse estetiske og strukturelle sider ved visning av fri scenekunst og gi innsikt i praksiser, tenkemåter og erfaringer til så vel scenekunstnere som arrangører og arenaer. *Mobilisering for mobilitet* skal lanseres våren 2022.

Områdeplan for litteratur 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Litteratur på norsk finnes allerede i et stort mangfold og holder jevnt over høy kvalitet. Det norske bokmarkedet eksisterer imidlertid i et lite språkområde, og bare et fåtall forfattere, oversettere, illustratører, tegneserieskapere og andre opphavere kan konsentrere seg om sitt kunstneriske virke på fulltid. Utviklingen innenfor sjangre med høy illustrasjonsgrad, som bildebøker, tegneserier og sakprosa, tydeliggjør rollen og betydningen illustratører og tegnere har i arbeidet med ny litteratur. Oversettelser av verk fra ulike språk og geografiske områder er også med på å berike og utvide det norske litterære landskapet og bidra til et mer mangfoldig ytringsrom.

For at en bred litteratur på norsk skal nå fram til lesere over hele landet, trengs det infrastruktur. Infrastrukturen på litteraturfeltet er bygd opp av regionale og lokale formidlingsarenaer som bibliotek, litteraturhus og litteraturfestivaler, samt digitale formidlingsplattformer. Helt sentralt står innkjøpsordningene, som sørger for at ny litteratur spres til alle landets folkebibliotek. I dag er e-bøker en del av innkjøpsordningene, samtidig som det fins en kommersiell modell for innkjøp og utlån av e-bøker og en modell for utlån av lydbøker i folkebibliotekene. En ser i dag en nedgang i salg av papirbøker, samtidig som inntektene fra blant annet strømming av lydbøker øker. En ny kollektiv avtale for strømming kom på plass sommeren 2021 mellom de skjønnlitterære forfatterne og forleggerne. Det er vanskelig å si hvordan markedet for strømming vil utvikle seg, og det er et behov for oppdatert kunnskap om den digitale utviklingen. Viktige spørsmål i tiden framover er blant annet om lydbokutviklingen vil føre til nye lyttergrupper, om det vil utvikles en annen type litteratur enn i dag, om konsentrasjonen omkring et mindre antall titler blir større og hvordan inntektsstrømmene i et nytt marked beveger seg.

Selv om forfattere i noe mindre grad enn kunstnere på andre felt ser ut til å oppleve sin ytringsfrihet som truet (framkommer blant annet i Friitt Ords monitorprosjekt om status for ytringsfriheten i Norge 2020–21), står spørsmål om ytringsfrihet sentralt på litteraturfeltet. Også blant forfatterne utfordres ytringsrommet gjennom trusler og hatefulle ytringer. Alle litterære sjangre har på ulike måte betydning for utviklingen i et demokrati, men litteraturen må forklares, vurderes og diskuteres offentlig for å gis en samfunnsmessig betydning. I dette spiller kritikken en sentral rolle. Sakprosaen gir i seg selv også et viktig bidrag inn i den offentlige samtalen, idet den tilfører kvalitetssikret kunnskap, styrker dialog og debatt og mulighet for deltakelse.

Å bidra til bredde i litteraturen i Norge handler om å tilrettelegge for utgivelser på begge målformer, samt gi rammebetingelser for en mangfoldig oversatt litteratur. Markedet for nynorsk litteratur er ofte mindre enn for bokmålsutgivelser. Språk- og litteraturpolitiske virkemidler er derfor særlig viktige på dette området. De markedsmessige utfordringene gjelder også den samiske litteraturen. Stimulering til oversettelse av samisk litteratur til norsk bidrar til et større marked for denne litteraturen, og gjør den lettere tilgjengelig for oversettelser til engelsk og andre språk. Det er vesentlig både for samisk litteratur og norskspråklige lesere at samisk litteratur på denne måten blir synlig og språklig tilgjengelig for alle. Med tanke på dem som tilhører de nasjonale minoritetene i Norge, er det viktig at det legges til rette for at det utvikles litterære prosjekter på kvensk, romani og romanes.

Covid-19-pandemien traff kunst- og kulturfeltet hardt fra mars 2020. Mens skriving og utgivelse av ny litteratur på norsk i stor grad har fortsatt som før, har forfatterens fremføringsinntekter falt. Det samme gjelder oversetterne og andre opphavere som også har fått færre formidlingsoppdrag. For mange litteraturformidlingsarenaer har koronarestriksjonene ført til uforutsigbarhet og utsettelse, tapte billettinntekter og ofte merutgifter i forbindelse med digital formidling. Det kan ta tid før man vet om publikum vender tilbake til arrangementene på samme nivå som tidligere, eller om en mer avventende holdning eller endrede vaner hos publikum vil føre til fortsatt tap av inntekter for rettighetshavere, og eventuelt gjøre det vanskeligere å nå ut til nye publikumsgrupper.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet i Norge, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet balanseres med behov for endringer og nye initiativ.

Kulturrådet skal bidra til at litteratur på norsk gis rammevilkår som sikrer grunnleggende ytringsfrihet. Dette innebærer blant annet at det stimuleres til at et bredt tilbud av litteratur av høy kvalitet og med ulike perspektiver blir skrevet på, og oversatt til, norsk, samt at det legges til rette for at denne når ut til et bredest mulig publikum over hele landet. Det skal også arbeides for en bedre tilgjengelighet av litteratur oversatt fra samisk til norsk, og for å legge til rette for litterære prosjekter på de nasjonale minoritetsspråkene. I sine utvalg skal Kulturrådet utfordre til en vedvarende diskusjon om ulike kvalitetsforståelser.

Litteratur for barn og unge har en lang tradisjon i Norsk kulturfond. Innkjøpsordningene for litteratur inkluderer bøker skrevet for barn og unge, og er essensiell for at alle skal ha gratis tilgang til litteratur gjennom folkebibliotekene. Med oppstart i 2020 ble det igangsatt et prøveprosjekt med distribusjon av kulturfondbøker til utvalgte skolebibliotek, en arena som potensielt er tilgjengelig for alle barn og unge, uansett bakgrunn. Opplæringslovens §9-2 sier at elevene skal ha tilgang til skolebibliotek, og forskriften til loven sier at skolen skal ha skolebibliotek med mindre tilgangen til skolebibliotek er sikret gjennom samarbeid med andre bibliotek. Med bakgrunn i loven prioriteres imidlertid skolebibliotektilbudet og ressursene til skolebibliotek ulikt i ulike kommuner. Kulturrådets forsøksordning evalueres fortløpende.

Tilskuddsordningene i Kulturrådet (særlig innkjøpsordningene for litteratur), momsritaket og bokavtalen mellom partene i bokbransjen (eventuelt ny boklov, som er under utredning) er, sammen med stipendene som gis gjennom Statens kunstnerstipend og bibliotekvederlaget som utbetales kollektivt av Kulturdepartementet, bærebjelkene i den offentlige litteraturpolitikken.

Innkjøpsordningene for litteratur utgjør rundt tre fjerdedeler av samlet avsetning på litteraturområdet og omfatter ordninger for innkjøp av ny norsk skjønnlitteratur, sakprosa og tegneserier, samt litteratur oversatt til norsk. Innkjøp på disse ordningene medfører økte forfatter- eller oversetterinntekter, styrking og utvikling av redaksjonelle miljøer og distribusjon av bøker til folkebibliotekene. På nåværende tidspunkt gir imidlertid budsjetttrimmen til sakprosaordningen for voksne ikke rom for innkjøp av den bredden og det mangfoldet som i dag finnes innenfor denne sjangeren.

For å legge til rette for en mangfoldig og representativ litteratur av høy kvalitet, og for at litteraturen som skrives skal kunne nå ut til et bredest mulig publikum, har Kulturrådet også tilskuddsordninger for litteraturprosjekter, litteraturproduksjon og litteraturformidling. Disse ordningene gir blant annet rom for søkere som satser på nyskapende prosjekter, hvorav noen også vil og skal kunne ha stor fallhøyde.

Det litterære feltet i Norge har sterke organisasjoner og foreninger. På litteraturfeltet er det nødvendig at Kulturrådet i sitt arbeid er i dialog med mange ulike typer organisasjoner og institusjoner, så som bibliotekorganisasjoner, foreninger som organiserer skribenter- oversettere og illustratører, utgiverorganisasjoner, Nasjonalbiblioteket og NORLA.

III. Hovedsatsinger 2022–2024

I [Kulturrådets strategi for 2021–2024](#) er det valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til beskrivelsen av litteraturfeltet over og rådets strategi, løftes følgende hovedsatsinger for litteraturfeltet fram:

- Styrking av innkjøpsordningene som legger til rette for at det skrives og utgis en variert litteratur av høy kvalitet på begge målformer som tilbys et bredt publikum gjennom folke- og skolebibliotekene. Under dette punktet hører også arbeidet med å gjennomgå ordningene med tanke på justeringer og videre utvikling. Det gjelder særlig innkjøpsordningene for tegneserie, oversatt litteratur og sakprosa for barn- og unge, som ikke er gjennomgått i perioden 2020-21, i tillegg fortsetter arbeidet for å få økt budsjettene til innkjøpsordningene for sakprosa. Arbeidet skal skje i dialog med relevante aktører på litteraturfeltet.
- Tiltak som utvider ytringsrommet gjennom et stort mangfold av ytringer i ulike litterære sjangere.
- Formidlingstiltak som, gjennom nye grep og satsinger, tilrettelegger for et mangfold av medvirkende og publikumsgrupper, og inkluderer grupper som i dag i liten grad oppsøker eller deltar på den litterære scenen, samt tilrettelegging for grupper med funksjonsnedsettelse. Satsingen skal ha fokus på utvikling av formidlingstiltak på steder i Norge hvor det er lite av dette, og på utvikling av arrangørmangfold og inkluderende arenaer for ytring, dialog og debatt.
- Stimulere til oversettelse av samisk litteratur til norsk, samt legge til rette for at det kan utvikles litterære prosjekter på de nasjonale minoritetsspråkene.
- Styrking av kunnskapen om den digitale utviklingen på litteraturfeltet, med fokus på hvordan utviklingen påvirker tittelutvalg, forfatter- og forlagsinntekter, nye og gamle lyttergrupper og bibliotekenes tilgang til og mulighet til å formidle litteratur.
- Tilrettelegging for bærekraft i de ulike ordningene, slik at miljø- og klimabelastning i forbindelse med produksjon, distribusjon og formidling av litteratur blir minst mulig.

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Samlet utgjør innkjøps- og tilskuddsordningene på litteratur rådets virkemidler for litteraturfeltet. I tillegg arrangerer Kulturrådet konferanser, seminarer og dialogmøter med feltets aktører, besøker arenaer rundt omkring i landet og deltar i debatter.

Det er i dag åtte innkjøpsordninger for litteratur, der Kulturrådet kjøper inn et gitt antall bøker som distribueres til folke- og skolebibliotekene, og tre tilskuddsordninger. Det er også en pågående treårig forsøksordning med distribusjon av kulturfondbøker til skolebibliotek.

Innkjøpsordningene er:

[Den automatiske innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne](#)

[Den selektive innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne](#)

[Den automatiske innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge](#)

[Den selektive innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge](#)

[Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa for voksne](#)

[Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa for barn og unge](#)

[Innkjøpsordningen for oversatt litteratur](#)

[Innkjøpsordningen for tegneserier](#)

Tilskuddsordningene er:

[Tilskuddsordning for litteraturprosjekter](#) skal bidra til at det kan initieres og utvikles prosjekter som øker bredden og kvaliteten i norsk litteratur.

[Tilskuddsordning for litteraturproduksjon](#) skal bidra til at litteratur på norsk i utvalgte kategorier blir gitt ut, har høy kvalitet og gir en større bredde i norsk litteratur og offentlighet.

[Tilskuddsordning for litteraturformidling](#) skal bidra til at en stor bredde av litteratur – primært på norsk, samisk og de nasjonale minoritetsspråkene – blir profesjonelt formidlet til et bredt sammensatt og allment publikum. Ordningen skal bidra til at det inkluderes et mangfold av medvirkende på litteraturscenene i Norge, og stimulere til nyskaping og nye former for programmering og formidling.

[Forsøksordning med distribusjon av kulturfondbøker til skolebibliotek](#) er en treårig forsøksordning (2020–2022) for å gi barn og unge tilgang til et større utvalg av nye norske bøker gjennom skolebiblioteket enn de har i dag. Fristen for å søke forsøksordningen gikk ut i desember 2019.

Kulturfondet har også en rekke tverrgående og tverrfaglige ordninger hvor aktører fra litteraturfeltet kan søke om tilskudd. Disse omfatter: [Arena – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#), [Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#), [Tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte](#),

[Tverrfaglig kulturvirksomhet](#), [Aspirantordningen](#), [Tidsskrift og kritikk](#), [Kulturvern - prosjektstøtte](#), [Kulturvern - faglitteratur](#), [Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling](#)

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

Innen litteratur er det ett fagutvalg og ni vurderingsutvalg som vurderer søknader og fatter vedtak. Fagutvalget er oppnevnt av rådet for to år av gangen.

Faglig utvalg for litteratur består av seks medlemmer som samlet har en bred kompetanse og solid erfaring fra ulike roller og funksjoner på litteraturfeltet. Utvalget behandler ordningene for litteraturprosjekt, litteraturproduksjon og litteraturformidling, og fatter vedtak i alle enkeltsaker unntatt innkjøpsordningene. Fagutvalget har også ansvar for utforming av retningslinjer og prinsipielle avklaringer for innkjøps- og tilskuddsordningene.

Under produksjonsstøtteordningene for bildebøker og tegneserier er det oppnevnt underutvalg som innstiller til fagutvalget:

- Vurderingsutvalget for bildebøker behandler søknader om produksjonsstøtte til bildebøker
- Vurderingsutvalget for tegneserier behandler søknader om produksjonsstøtte til nye norske tegneserier

Under innkjøpsordningene er det følgende utvalg som er delegert vedtaksmyndighet for avgjørelser om innkjøp av enkelttitler:

- Vurderingsutvalget for ny norsk skjønnlitteratur for voksne, prosa vedtar innkjøp av skjønnlitterær prosa for voksne (romaner og noveller)
- Vurderingsutvalget for ny norsk skjønnlitteratur, lyrikk vedtar innkjøp av lyrikk for voksne
- Vurderingsutvalget for ny norsk skjønnlitteratur, dramatikk vedtar innkjøp av dramatikk for voksne
- Vurderingsutvalget for ny norsk skjønnlitteratur for barn og unge vedtar innkjøp av skjønnlitteratur for barn og unge
- Vurderingsutvalget for ny norsk sakprosa for voksne vedtar innkjøp av sakprosa for voksne
- Vurderingsutvalget for ny norsk sakprosa for barn og unge vedtar innkjøp av sakprosa for barn og unge
- Vurderingsutvalget for oversatt litteratur vedtar innkjøp av oversatt skjønnlitteratur og sakprosa for voksne og barn og unge
- Vurderingsutvalget for tegneserier vedtar innkjøp av nye norske tegneserier

[Finn informasjon om utvalgene og utvalgsmedlemmene her.](#)

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om litteraturfeltet og innkjøps- og tilskuddsordningene:

[Årsrapport 2020](#) (for ordningene for litteratur se særlig ss. 12–14, 19–20 og 28–29)

Hvilke tendenser gjorde seg gjeldende i litteraturåret 2020? Les [rapporter fra alle vurderingsutvalgene til Kulturrådets innkjøpsordninger](#) på våre nettsider.

I 2020 ble utredningen [Logikker i strid. Kulturrådets virkemidler på litteraturfeltet](#) utgitt i Kulturrådets fagfelleverderte bokserie. Boka analyserer de logikker og interesser som virker i litteraturfeltet, og konkluderer med at innkjøpsordningen for litteratur er et særlig viktig litteraturpolitisk virkemiddel.

Områdeplan for kulturvern 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Kulturarv og vernet knyttet til den omfatter både materielle og immaterielle kulturelle uttrykk. Kulturvernet skal speile mangfoldet og bredden av praksiser og erfaringer i samfunnet, og gi økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og levesett i Norge til ulike tider. Samfunnet er i stadig og rask endring, og med det forståelsene av hva kulturarv er. Fra å være et samfunn med et urfolk – samene – og noen få minoriteter i tillegg til majoritetsbefolkninga, har Norge utviklet seg til en mangfoldig og flerkulturell nasjon.

Refleksjon rundt identitet, tilhørighet, historie og kulturell egenart, framstår i dag som viktig, like ens det å synliggjøre praksiser, uttrykk, kunnskaper og ferdigheter ulike grupper og enkeltpersoner anerkjenner som del av sin kulturarv. Orienteringen mot fenomener og utfordringer i vår samtid og nære fortid utgjør en fruktbar dimensjon, og er nøkkelen til et mer dynamisk og framtidsrettet kulturvern.

Fortidens og samtidens kulturuttrykk defineres gjennom stadige forhandlinger, der folk skal kunne delta uavhengig av kjønn, alder, funksjonsvariasjon og kulturell, sosial, religiøs og økonomisk bakgrunn. Det er behov for refleksjon rundt kulturvernets rolle i en situasjon der ny teknologi og sosiale medier har endret ytringsrommet i samfunnet. Forekomst av hets, trakassering, diskriminering, rasisme og hatefulle ytringer, men også strid rundt spørsmål om verdien og nytten av kunst og kulturarv, er anliggender også for kulturvernet. Kulturvernarbeid foregår på arenaer som preges av lav terskel for deltakelse, og bidrar til tilhørighet og sosiale fellesskap der ulike ytringer får rom. Feltet har gode forutsetninger for å fremme kritisk refleksjon og synliggjøre friksjon på tvers av meninger, interesser og bakgrunn.

Grensene mellom det vi kan kalle kulturarvsfeltet og kunstfeltet er flytende: UNESCOs konvensjon om vern av immateriell kulturarv har utøvende kunst som ett av fem temaområder, der ulike sceniske uttrykk inngår, og veien er kort fra håndverk til kunsthåndverk. Levende tradisjoner og uttrykk vernes og videreføres, også gjennom aktiv bruk og videreutvikling.

Kulturvern foregår i et kontinuerlig samspill mellom profesjonelle og frivillige, med tette relasjoner mellom institusjoner og frie aktører som er gjensidig avhengig av hverandre. Museum, arkiv og bibliotek er viktige institusjoner. I tillegg foregår en omfattende innsats i frivillige lag og organisasjoner i et spenn mellom aktører med nasjonalt nedslagsfelt, regionale og lokale kulturvernorganisasjoner og ildsjeler i ulike lokalsamfunn. Disse utgjør ryggraden i det frivillige kulturvernet, og representerer en kilde til fellesskap, inkludering, mangfold, demokratiutøvelse og kompetanse i nærmiljøer, bygder og byer over hele landet.

I det frie feltet inngår også aktører som ikke umiddelbart identifiserer seg med kulturvernet. Privatpersoner, ulike lag og organisasjoner, forfattere, forlag, stiftelser og dokumentarfilmskapere gir viktige bidrag til ny kunnskap, relevant dokumentasjon og modig formidling. Det er et mål å arbeide for enda større bredde og rekruttering av flere stemmer i kulturvernet. Dette er i tråd med Farokonvensjonen og andre internasjonale rammeverk som vokter kulturarvfellesskaps rett til å tolke og forvalte egen kulturarv og den enkeltes rett til å ta del i kulturarven.

Et mer representativt og relevant kulturvern forutsetter at flere får muligheter til aktiv deltakelse og representasjon. Digitalisering av kulturarven forutsetter en målrettet strategi for tilgjengeliggjøring, og kan være et verktøy for å nå målet om et inkluderende kulturvern.

Norge og verden vil de neste årene i stadig større grad bli preget av klima- og miljøkrisen, like ens av forventninger om endringer i hvordan vi organiserer samfunnet og lever våre liv. FNs bærekraftsmål fram mot 2030 ser klima og miljø i relasjon til økonomi og sosial utvikling. De menneskeskaptede årsakene til krisen er forbundet med økonomi, forbruksmønstre, levemåter, holdninger og makt. Kulturvernet representerer en kunnskapsbank om samfunn og tradisjoner som har relevans for alle FNs bærekraftsmål. Kulturvernet kan gi viktige bidrag i en situasjon der klima- og miljøkrisen framstår som vår tids største utfordring, og feltets samfunnsrolle og relevans aktualiseres i lys av utfordringer denne krisen stiller oss ovenfor.

UNESCO definerer kulturminner som *vår arv fra fortiden, det vi lever med i dag, og det vi bringer videre til framtidige generasjoner*. De mer brysomme kultursporene i form av havsøppel, plastberg, ødelagte biotoper og miljøgifter er også en arv, og en påminnelse om feltets nære slektskap til naturvernet. Det er viktig å sette søkelys på kulturvernets respons i en situasjon der vekstsamfunnet og samtidskulturen utfordrer oss.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av kunst- og kulturlivet i Norge, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet balanseres med behov for endringer og nye initiativ.

Kulturvernet skal speile mangfoldet og bredden av erfaringer i samfunnet. Kulturrådet legger særlig vekt på at marginaliserte gruppers stemmer løftes fram, og at mangfoldet av erfaringer, praksiser og levemåter når ut til så mange som mulig.

Det sentrale virkemiddelet er frie prosjektmidler som skal utløse engasjement og gi større aktivitet nasjonalt, regionalt og lokalt. Samlet bidrar midlene til fornyelse og til samarbeid mellom institusjonene og det frivillige kulturvernet. Virkemidlene skal ha relevans i lys av en samfunnskontekst i rask endring, stimulere til refleksjon, kreativitet og mot, og utløse økonomiske ressurser fra ulike finansieringskilder.

Kulturrådet tar også egne initiativ til kunnskaps-, utviklings- og forsøksprosjekter. Søknadsmengden til Kulturfondet gir verdifull innsikt i bredden av aktører, tendenser og kunnskapsbehov i kulturvernet. Et kunnskapsprosjekt hvor målet har vært å kartlegge frivillig kulturvernarbeid i Norge og gi oversikt over foreliggende forskning på området, munnet ut i en fagfelleverdert publikasjon i desember 2021.

Målgruppen for de frie prosjektmidlene er svært sammensatt idet den omfatter både frivillige lag og organisasjoner, privatpersoner, ulike stiftelser, museer, arkiv, bibliotek, kommuner, fylkeskommuner, dokumentarfilmskapere og forlag. Den store bredden av aktører er et godt utgangspunkt for de aktuelle satsingsområdene og målet om å åpne opp for enda flere søkere.

For mange i det frie feltet er Kulturfondets avsetning til kulturvern den eneste søkbare finansieringskilden med nasjonalt nedslagsfelt. Et vesentlig trekk ved denne rollen, er den positive

effekten midlene har til å utløse støtte også regionalt og lokalt. Dette samspillet mellom ulike forvaltningsnivå er av stor betydning for et fortsatt vitalt og faglig forankret kulturvern i ulike regioner og lokalsamfunn i Norge.

Prosjektmidlene til kulturvern overlapper i liten grad med andre søkbare ordninger, slik som utviklingsmidlene i Arkivverket, Nasjonalbiblioteket og Kulturrådet v/ Seksjon for kulturarv og museum. Støtteordningene til Riksantikvaren og Norsk kulturminnefond er innrettet mot å bevare fysiske kulturminner og kulturmiljø. Slike tiltak faller utenfor Kulturfondets ansvarsområde. Samlet utgjør ordningene til Kulturrådet, Kulturminnefondet og Arkivverket, med sine ulike formål, de viktigste kildene til prosjektbaserte tiltak i det frie kulturvernet.

III. Hovedsatsinger 2021–2024

I [Kulturrådets strategi for 2021–2024](#) er det valgt to satsningsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til feltbeskrivelsen over og rådets strategi, løftes følgende hovedsatsinger for kulturvernfeltet fram:

- Aktivt kartlegge, oppsøke og gi rom for flere stemmer, uttrykk og praksiser som synliggjør mangfoldet av tradisjoner, levemåter og erfaringer som er representert i Norge i dag. Prioritere tiltak der urfolk, minoriteter og marginaliserte gruppers historie og kulturarv blir dokumentert og formidlet, og der kunst og kultur som springer ut fra ulike tradisjoner ivaretas.
- Legge til rette for utprøving av idéer som fornyer formidlingen og gir økt deltakelse blant barn og unge. Når disse kjenner egen og andres kulturarv blir de bedre rustet til å forstå seg selv og samfunnet i dag, og til å møte ulike kulturuttrykk og tradisjoner med åpenhet og respekt. Prosjekter der barn og unge involveres i kulturvernet gis høy prioritet.
- Stimulere til prosjektbaserte initiativer der sosiale mediers dobbelthet og innvirkning på demokratiet blir problematisert. Prioritere prosjekter som utfordrer maktstrukturer i samfunnet, rokker ved vedtatte sannheter og løfter fram uhørte stemmer.
- Bidra til at kunnskap om bærekraftige samfunn og kulturer blir brakt inn i et felles løft fram mot FNs bærekraftsmål 2030. Prioritere tiltak som gir innsikt i balansert samspill mellom kultur og natur i et historisk og kulturarvsfaglig perspektiv, og initiativer til dokumentasjon og formidling av krisens innvirkning på kultur, naturmangfold og miljø.
- I dialog med frivillige organisasjoner andre relevante aktører i kulturvernet, gjennomføre en satsing for oppfølging av kunnskapsprosjektet som har resultert i den fagfelleverderte publikasjonen *Frivillig kulturvern - Et kulturvern innenfra* (Fagbokforlaget 2021).

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Tilskuddsordningene på kulturvern utgjør rådets viktigste virkemidler for å nå målene for kulturvernfeltet. I tillegg arrangerer Kulturrådet konferanser, seminarer og dialogmøter med feltets aktører, besøker arenaer rundt omkring i landet og deltar i debatter.

[Prosjektstøtte kulturvern](#)

Formålet med ordningen er å stimulere til prosjektbasert arbeid med innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling som gir økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og samfunnsliv i Norge fram til i dag. Det legges særlig vekt på tiltak som inkluderer flere stemmer, styrker mangfoldet og øker bredden i kulturvernet.

[Faglitteratur kulturvern](#)

Formålet med ordningen er å stimulere til utgivelse av publikasjoner som gir økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og samfunnsliv i Norge fram til i dag. Det legges særlig vekt på utgivelser som inkluderer flere stemmer, styrker mangfoldet og øker bredden i kulturvernet.

Norsk kulturfond har også en rekke tverrgående og tverrfaglige ordninger som kommer kulturvernfeltet til gode. Disse omfatter:

[Arena – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#), [Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#), [Tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte](#), [Tverrfaglig kulturvirksomhet](#), [Aspirantordningen](#), [Tidsskrift og kritikk](#), [Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling](#)

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

Innen kulturvern er det ett fagutvalg som vurderer søknader og fatter vedtak. Utvalget er oppnevnt av rådet for to år av gangen.

Faglig utvalg for kulturvern består av seks medlemmer, og behandler søknader på ordningene [Prosjektstøtte kulturvern](#) og [Faglitteratur kulturvern](#). Sammensetningen av utvalget skal sikre bredde og spisskompetanse innen feltet kulturvern. Det blir lagt vekt på historiefaglig tyngde og en kompetanseprofil hvor det institusjonelle kulturvernet er representert. God kjennskap til og konkret erfaring fra frivillig kulturvernarbeid og det frie feltet generelt er også viktig. Videre skal utvalget dekke feltene kunnskapsproduksjon og forskning, mangfold, minoriteter og urfolk, barn og unge, digitale medier og digital utvikling, immateriell kulturarv og dokumentarfilm.

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om kulturvernfeltet og tilskuddsordningene:

[Årsrapport 2020](#) (se særlig s. 24-25)

[Kulturvern og frivillighet](#)

Områdeplan for tidsskrift og kritikk 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

Kunst- og kulturtidsskriftene har en viktig, men politisk undervurdert betydning for kultur- og samfunnslivet. De bygger broer mellom kunnskaps- og forskningsmiljøer i akademien, aktører i kunst- og kulturfeltet, samfunnet og allmennheten.

Kunst- og kulturuttrykk er ytringer som reflekterer tiden, stedene og offentlighetene de oppstår og virker i. Tidsskriftene formidler, fortolker og kritiserer bredden av kunstens og kulturens formuttrykk, idétilfang og tematikker. De skal bidra til interesse for og debatt om kunst og kultur.

Medie- og offentlighetsbildet tidsskriftaktørene og kulturkritikerne virker i, er preget av store utfordringer knyttet til ytringsrom og debattklima. På den ene siden åpner internett og sosiale medier for at nye stemmer slipper til i stort omfang. På den andre siden avskjæres andre. Ensretting og ekkokamre oppstår på noen av internettplattformene. Men når ytringsrommet er større enn noensinne, oppstår også muligheten for økt interesse og engasjement for kunstens og kulturens uttrykk og ytringer. Kulturtidsskriftene kan både gi rom til og anerkjennelse av nye stemmer, og være moderator for meningsbrytningene i det offentlige rom.

Tidsskriftene skaper og utøver faglige og kulturelle menings- og identitetsdannelser. Historisk og i dag har tidsskriftene en sentral rolle i å konsolidere, utvikle og kommunisere kulturelle identiteter, og samtidig utfordre og stille spørsmål ved bestående identiteter. Gjennom tidsskriftkulturen i Norge modnes spekteret av stemmer som konstituerer og gir mening til begrepet mangfold. Fordi tidsskriftene i mindre grad enn større medier har hatt krav om kommersiell suksess har de også hatt rom for å hente frem flere interessegrupper, emner og stemmer. Slik bidrar de også til å ivareta et meningsmangfold. I tidsskriftredaksjonenes faglige og mellommenneskelige fellesskap rustes et mangfold av stemmer til å møte en større og formativ felles offentlighet. Skal man oppnå dette, kreves oppsøkende virksomhet, justerte kriterier og normkritisk vurdering av søknader.

En åpen og inkluderende meningsutveksling fordrer frie ytringer og en ytringskultur preget av anerkjennelse, gjensidig respekt og frimodighet. Når disse vilkårene trues eller utsettes for press, blir tidsskriftene og kritikken viktig for å bidra til at bredden og underskogen av stemmer og kulturer slipper til og brynes mot andre.

Når kulturjournalistikken i nasjonale og regionale medier er svekket, og behovet for løpende dekning av kunst- og kulturlivets aktører, produkter og hendelser øker, forsterkes kulturtidsskriftenes ansvar for å dokumentere, kritisere og kommentere viktige hendelser innen en stor bredde av sjangre.

Feltet har et stort utviklingspotensial. Økonomisk handler dette om salg, markedsføring, formidling, distribusjon og nettverksbygging. Stabile og gode inntekter er avgjørende. Nye roller og oppgaver gir nye redaksjonelle utviklingsbehov og muligheter. Det er et mål å oppnå gode vekselvirkninger mellom ulike publiseringskanaler. Det er videre et mål at alle fagfelt og geografiske områder hvor kunst og kultur skapes og utøves, dekkes av kulturjournalistikk og kritikk.

Feltets infrastruktur har betydelige mangler. Tidsskrift, skribenter og kritikere er lite virksomme flere steder i landet og dekningen er i hovedsak innrettet mot det sentrale østlandsområdet, særlig av performative kunstuttrykk.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte delen av norsk kunst- og kulturliv, og bidrar til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Behov for stabilitet og langsiktighet i kulturfeltet balanseres med behov for endringer og nye initiativ.

Tilskuddsordningen tidsskrift og kritikk (TTK) i Norsk kulturfond omfatter ulike typer tidsskrift og ukes- eller månedsaviser, på papir eller nett og andre typer publiseringskanaler som podkast og video. Tilskuddsordningen forholder seg også til enkeltkritikere, skribenter og kulturaktører som utvikler prosjekter, arrangementer eller faglige bidrag til det offentlige ordskiftet. Ordningen skal legge til rette for og oppmuntre til refleksjon, kunnskap og debatt om kunst og kultur i norsk offentlighet, og motvirke motsetningsforholdet mellom økt produksjon og bred kulturbruk på den ene siden og en presset kulturdekning i dagsmediene på den andre.

Kulturrådets ordning for tidsskrift og kritikk er eneste statlige tilskuddsordning spesifikt for denne delen av mediefeltet. Den statlige presse- og mediestøtten gis til aktører som har til formål å drive journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt til allmennheten. Det private fondet Fritt Ord er en vesentlig kilde til finansiering og anerkjennelse av feltet og aktørene. Enkelte kommuner og fylkeskommuner tar også ansvar for denne delen av kunst- og kulturlivet, men i begrenset omfang. Kulturrådet vil styrke tidsskriftenes og kritikkens bidrag til kunstens og kulturens samfunnsoppdrag.

Tidsskriftene mangler bærekraftige og landsdekkende strukturer for distribusjon og formidling. Bibliotek, litteraturhus og andre institusjoner i kunst- og kulturfeltene er potensielle samarbeidspartnere. Disse arenaene kan gi tidsskrift og kritikk større oppmerksomhet, distribusjon økt anerkjennelse. Kulturrådet vil bidra til at eksisterende nettverk, strukturer og knutepunkt nasjonalt og regionalt tar i bruk og formidler tidsskrift og kritikk.

Kulturrådets ordning for tidsskrift og kritikk skal bidra til et bredt, inkluderende og engasjert ordskifte om kunst og kultur i norsk offentlighet. Tidsskriftene og den kritiske samtalen utvikler seg best når kulturtilbudet er åpent og tilgjengelig og samlet favner ulike kulturer. Dette er nært forbundet med tidsskriftenes og kritikkens funksjon innad i ulike fellesskap og fagmiljøer. I et demokratiperspektiv er mangfold tilsvarende viktig, når kulturer skal samvirke, lære av hverandre og forhandle konflikter som materiale for samfunnsutvikling.

Faglig utvalg for tidsskrift og kritikk ønsker mer nordisk og internasjonal utveksling, og at diskusjoner og drøftinger får impulser fra sine nære omgivelser. Kulturrådet i samarbeid med kompetente fagmiljøer og bransjeorganisasjoner involvere redaksjoner, skribenter og kritikere i fag- og utdanningsmiljøer i større regionale sentra for å rette på dette.

III. Hovedsatsinger 2022–2024

I [Kulturrådets strategi for 2021–2024](#) er det valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til strategien og beskrivelsen av feltet tidsskrift og kritikk over, løftes følgende hovedsatsninger for det visuelle kunstfeltet i perioden:

- Fortløpende oppdaterte styringsdokumenter, i særdeleshet retningslinjer, med tanke på å tydeliggjøre kulturelt mangfold, et større ytringsrom og fellesskapskultur som sentrale størrelser i Kulturrådets forvaltning av ordningen Tidsskrift og kritikk
- Bruke prosjekt- og arrangementsstøtten i særdeleshet til å stimulere underskogen av ideer, forsøk og formidlingsgrep som kan mønstre bredden av perspektiver på utfordringene knyttet til mangfold og ytringskultur
- Proaktivt oppsøke og etablere gode relasjoner med aktuelle minoritetsmiljøer for å opplyse om ordningen og veilede med henblikk på søknader
- Bruke informasjons- og veiledningsmøter til å løfte betydningen av at tidsskriftaktører og kritikere inntar en tydeligere rolle i både kulturinterne og offentlige debatter om kulturelt mangfold og ytringskultur
- Initiere seminarer/webinarer, i samarbeid med bransjeorganisasjoner og kunst- og kulturinstitusjoner, som omhandler mangfold og ytringskultur, og som bidrar til å plassere tidsskrift som sentral aktør i det offentlige ordskifte rundt disse tematikkene
- Følge utviklingen og eventuelt initiere tiltak knyttet til bærekraft slik begrepet forstås med hensyn til klima- og miljø, økonomi og sosiale og kulturelle forhold.

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Tilskuddsordningen tidsskrift og kritikk utgjør rådets viktigste virkemidler for å nå målene for feltet. I tillegg arrangerer Kulturrådet konferanser, seminarer og dialogmøter med feltets aktører, besøker arenaer rundt omkring i landet og deltar i debatter.

Tilskuddsordningen tidsskrift og kritikk har tre delordninger:

Produksjon: Ivaretar aktørenes ulike behov for redaksjonell utvikling, administrasjon, formidling, distribusjon, forretningsmessige utfordringer og strategiske interesser.

Prosjekt: Ivaretar aktørenes behov for kortsiktige prosjekter og satsinger innenfor rammen av tilskuddsordningens formål.

Arrangement: Ivaretar aktørenes behov for arrangementer som formidler eller går i dialog med publikum og interessenter om det redaksjonelle innholdet

Norsk kulturfond har også en rekke tverrgående og tverrfaglige ordninger som kommer feltet tidsskrift og kritikk til gode. Disse omfatter:

[Arena – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur](#), [Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, arrangører og festivaler](#), [Tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte](#), [Tverrfaglig kulturvirksomhet](#), [Aspirantordningen](#),

[Kulturvern - faglitteratur](#), [Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling](#), [Sakprosa for barn og unge](#), [Sakprosa for voksne](#).

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

Innen tidsskrift og kritikk er det ett fagutvalg som vurderer søknader og fatter vedtak. Utvalget er oppnevnt av rådet for to år av gangen.

Faglig utvalg for tidsskrift og kritikk består av syv medlemmer som dekker områdene scenekunst, film, visuell kunst, musikk, litteratur, kulturvern/kulturarv, mediefag, kunst- og kultur for barn og unge og tverrfaglige kunst- og kulturuttrykk.

VI. Rapporter, utredninger og annen bakgrunnsinformasjon

Her finnes mer informasjon om feltet og tilskuddsordningene:

Utredningen [Kulturtidsskriftene](#)

[Undersøkelse om bruk av kulturtidsskrift i folkebibliotek](#)

Områdeplan for forskning og utvikling 2022–2024

I. Beskrivelse av feltet

For å svare på endringsprosessene i kunst- og kulturlivet må kulturpolitikken være oppdatert og kunnskapsbasert. Kulturrådet bidrar med forsknings- og erfaringsbasert kunnskap som grunnlag for egne beslutninger og til støtte for kultursektoren generelt.

Økt bevissthet om tverrnasjonale fellesskap og problemstillinger, endringer i kunsten og kulturens samfunnsmessige rolle og betydning, plattformisering og bruk av digitale medier, klimakrise og økt miljøfokus er noen av de forhold som preger produksjon, formidling og bruk av kunst og kultur i dag. For å forstå situasjonen trengs det oppdaterte beskrivelser, ny teori, nye begreper og kritisk refleksjon. Det trengs kunnskap om de endrede rammene og betingelsen for kunst og kultur, og hvordan disse står i sammenheng med de estetiske praksisene i samtiden. Og det trengs kunnskap om hvordan kulturpolitikk og kulturpolitiske verktøy virker.

Mangfold, et åpent ytringsrom og en konstruktiv ytringskultur er nødvendig for å sikre og styrke demokratiet. Kulturrådet ser endringer i ytringsrommet og i den ytringskulturen som preger det offentlige ordskiftet. Dette har konsekvenser for mangfoldet av ytringer og rekrutteringen av nye stemmer. Det er behov for kunnskap om rammene og rommene for kunstneriske og kulturelle ytringer, og for den samtalen som springer ut av eller som omhandler kunst og kultur.

Det er av stor betydning for utviklingen av kunnskap for kultursektoren at det finnes aktører og miljøer som kan bidra med aktuell og relevant forskning. Det har i de senere årene vært et økt fokus på forskningsfeltet og en styrket forskningsinnsats. Likevel er det fremdeles behov for å løfte den forskningen og de forskningsmiljøene som både jobber tverrfaglig og med et tydelig teoretisk fundament, som bygger på solid innsikt i de estetiske praksisene i samtiden og grundig forståelse for de sosiale, økonomiske og teknologiske rammene for kunst og kultur, og som samtidig har et grep om kulturpolitikken utvikling og utfordringer.

II. Kulturrådets ansvar og rolle på feltet

Kulturrådet skal være en sentral kunnskapsaktør på kunst- og kulturfeltet. Kulturrådet skal selv opparbeide og formidle kunnskap om og for kunst- og kultursektoren, og skal samtidig bidra til å bygge relevante kunnskapsmiljøer.

Et godt samarbeid med forskere og institusjoner over hele landet og i nabolandene er avgjørende for å etablere et godt kunnskapsgrunnlag. Kulturrådet bestiller forskning, utredninger og evalueringer fra eksterne miljøer, og gjennomfører egne analyse- og kunnskapsprosjekter. I senere år har det blant annet blitt igangsatt og gjennomført kunnskapsprosjekter om kvalitetsforståelser, om digitalisering og bruk av digitale medier, om frivillig kulturvern, om kunstens samfunnsmessige rolle, og om sammenhengene mellom kunst og fellesskap. Kulturrådet skal ha et årvåkent blikk for

aktuelle problemstillinger, tendenser og utfordringer i kultursektoren, og skal legge til rette for prosjekter hvor det er rom for refleksjon og for å gå i dybden på komplekse spørsmål.

Som uavhengig institusjon, skal Kulturrådet oppfordre til og legge til rette for kritiske spørsmål og perspektiver i alle sine kunnskapsprosjekter. Kunnskapsinnsatsen skal være uavhengig av politiske og økonomiske interesser, den skal bygge på allmennvitenskapelige normer, holde høy faglig kvalitet, formidles på en god måte og være åpen for ulike fag- og kunnskapstradisjoner, metoder og teoretiske perspektiver. Tverrfaglighet er en styrke og et kjennetegn ved Kulturrådets kunnskapsprosjekter. Nærheten til kunst- og kulturlivet, kulturpolitisk forståelse og et bredt akademisk nedslagsfelt gir Kulturrådet et særegent og fruktbart utgangspunkt for å formulere aktuelle problemstillinger og frembringer nødvendig kunnskap.

Kulturrådet skal være en aktiv formidler av kunnskap gjennom publikasjoner, og gjennom konferanser, seminarer og annen deltagelse i den offentlige samtalen om kunst og kultur. Kulturrådet utgir en rapportserie og en fagfelleverdert bokserie hvor resultater fra kunnskapsprosjektene publiseres. Det er et ansvar å bevare og utvikle norsk som forskningsspråk innen kunst og kultur, og utgivelsene er derfor i hovedsak på norsk. Kunnskapen skal være relevant for Kulturrådet og øvrig kulturforvaltning, for aktører i feltet, for academia, og for det politiske nivået.

III. Hovedsatsinger 2022–2024

I Kulturrådets strategi for 2021–2024 er det valgt to satsingsområder for å sikre at Kulturfondets formål innfris:

- Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser (herunder kunst og kultur for og med barn og unge)
- Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap

Med henvisning til beskrivelsen av feltet og til rådets strategi, løftes følgende hovedsatsinger for forskning og utvikling fram:

- **Kunst og sosiale fellesskap**
Kunst og sosiale fellesskap er et forskningsprogram som skal stimulere til forskning om kunstens roller og virkemåter i samfunnet. Det skal særlig undersøke kunstens forhold til fellesskap som sosialt fenomen, og til fellesskap som begrep og kulturpolitisk verdi. En første fase ble gjennomført fra 2018 til 2021. Resultater publiseres blant annet i en større artikkelsamling i 2022. Forskningsprogrammet videreføres i en ny fase i perioden fra 2021 til 2023. Samarbeid og samfinansiering med Statens kunstfond, Danmark.
- **Skapende praksiser i musikk**
Skapende praksiser i musikk er et forskningsprogram som skal gi kunnskap om hvordan og innenfor hvilke kontekster musikk i dag komponeres, skapes og produseres. Programmet vektlegger endringer i forståelser og praksiser, og undersøker et mangfold av ulike måter å skape musikk på.
- **Digital kultur, estetiske praksiser**
Digital kultur, estetiske praksiser er et forskningsprogram som undersøker hvordan digitalisering og digital mediekultur preger estetiske praksiser i samtiden og utfordrer

etablerte begrep, kategorier og forståelsesformer knyttet til kunst og kultur. Resultater publiseres blant annet i en større artikkelsamling i 2022.

- **Ytringsrom og mangfold**

Kulturrådet vil i 2022 igangsette et forprosjekt for en større forskningssatsing knyttet til ytringsrom og mangfold.

IV. Virkemidler og tilskuddsordninger

Kulturrådet har ikke faste tilskuddordninger for forskning og utvikling, men lyser ut midler til konkrete kunnskapsprosjekter. Kulturrådet arrangerer også konferanser og seminarer og bidrar på andre måter til å formidle kunnskap. Kulturrådet utgir en rapportserie og en fagfelleverdert bokserie.

Aktiviteten finansieres av FoU-avsetningen og ulike fagavsetninger i Kulturfondet. Kulturrådet samarbeider også med andre virksomheter om utvikling og finansiering av enkelte kunnskapsprosjekter. Noen prosjekter samfinansieres av Kulturdepartementet.

V. Fagutvalg og søknadsvurdering

Innen fagområdet forskning og utvikling er det FoU-utvalget som vurderer søknader og fatter vedtak. Utvalget oppnevnes av rådet for to år av gangen. FoU-utvalget har seks medlemmer som rekrutteres fra forskningsmiljøer med relevans for Kulturrådets fagområder. Rådet oppnevner fem av medlemmene. Forskningsrådet oppnevner ett av medlemmene og er også representert i FoU-utvalget med en observatør.

Utvalget gir råd om Kulturrådets forsknings- og evalueringsvirksomhet, utvikler og følger opp kunnskapsprosjekter og bevilger midler fra FoU-avsetningen i Kulturfondet. FoU-utvalget fungerer som programstyre for Kulturrådets forskningsprogrammer. Ved behov utvides programstyrene med eksterne medlemmer fra relevante forskningsfelt.